

Дистанційні технології навчання у Національному фармацевтичному університеті

Алла Котвіцька,

доктор фармацевтичних наук, професор, ректор,

Лариса Галій,

доктор фармацевтичних наук, професор, директор ІПКСФ,

Тетяна Крутських,

доктор фармацевтичних наук, професор, проректор з НІП,
Національний фармацевтичний університет, Харків

Національний фармацевтичний університет (НФаУ) як єдиний профільний заклад вищої освіти в Україні, націлений на збереження, примноження освітнього досвіду та його збагачення кращими світовими практиками. Підготовка фахівця для фармації завтрашнього дня — особлива відповідальність, яка вимагає стратегічних рішень. Питання підготовки конкурентних, компетентних випускників були і залишаються актуальними, адже ефективність будь-якого підприємства залежить не тільки від інвестицій, а й від рівня кваліфікації фахівців. Колектив НФаУ завжди створював якнайкращі умови і можливості для навчання свого студента, забезпечуючи при цьому високий рівень якості освіти.

Незважаючи на те, що дистанційна освіта — світовий освітній тренд, навколо неї точиться чимало дискусій, насамперед щодо якості підготовки. І не лише серед академічної спільноти, але й у суспільстві загалом. Крім того, створення та підтримка складових дистанційної освіти — фінансовоємний, трудозатратний, тривалий процес.

Науково-педагогічний колектив НФаУ розвитком та запровадженням в освітній процес дистанційних технологій навчання займається понад десять років, накопичивши потужний досвід. І сьогодні ми з упевненістю можемо сказати, що очно-дистанційна форма підготовки — це, за своєю специфікою, індивідуальна підготовка фахівця. До того ж сучасний рівень дистанційних технологій навчання забезпечує прозорість та індивідуальний контроль, а матеріально-технічна база університету дозволяє підтримувати постійний зв'язок здобувача вищої освіти та викладача. Ми маємо науково обґрунтовані дослідження ефективності навчання за очно-дистанційною формою, локальні нормативні документи, методологічний базис, сертифікованих тьюторів, сертифіковані дистанційні курси і, як результат, перший випуск магістрів фармації.

Упровадження дистанційних технологій навчання в освітній процес розпочалося у НФаУ ще у 2007 р. і відбувалося в декілька етапів. Протягом перших п'яти років в університеті був створений Центр дистанційних технологій навчання; НФаУ набув членство в мережі УРАН;

були підготовлені електронні навчально-методичні матеріали та відкритий сайт дистанційного навчання.

Нормативно-правовими документами, що регламентують упровадження такої форми навчання в освітню діяльність вітчизняних закладів вищої освіти, є Положення про дистанційне навчання, затверджене наказом МОН України від 25.04.2013 р. № 466, і Вимоги до ВНЗ, що надають освітні послуги за дистанційною формою навчання з підготовки фахівців за акредитованими напрямками та спеціальностями, затверджені наказом МОН України від 30.10.2013 р. № 1518.

У межах підготовки до дистанційного навчання здобувачів вищої освіти у НФаУ було розроблено низку локальних нормативних документів, а саме: Положення про дистанційну форму навчання, Положення про експертизу дистанційного курсу у НФаУ, Методичні рекомендації щодо розробки та використання технологій дистанційного навчання в освітньому процесі. У складі Центральної методичної ради НФаУ було створено методичну профільну комісію з дистанційного навчання. Розроблено та затверджено навчальний план освітньої програми «Фармація» спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» очно-дистанційної форми навчання, затверджено перелік навчальних занять та контрольних заходів, що здійснюються очно. Рішенням ученої ради НФаУ було визначено, що підсумкові модульні контролі з усіх дисциплін та лабораторні роботи проводяться аудиторно. До Положення про організацію навчального процесу у НФаУ було внесено норматив співвідношення тьютор: дистанційний студент [1, 2].

На наступному етапі (2012 — 2015 рр.) науково-педагогічні працівники підвищували свою кваліфікацію з питань організації та використання дистанційних технологій в освітньому процесі; кафедри забезпечувалися комп'ютерним та периферійним обладнанням; розроблялися дистанційні курси з дисциплін спеціальності «Фармація»; записувалися аудіоматеріали

для лекційних та семінарських занять; створювалися відеопрактикуми з демонстрації хімічних та біологічних дослідів, технологічних процесів.

Відповідно до третього етапу, який розпочався у 2015 р. триває дотепер, здійснюється набір здобувачів вищої освіти для участі у педагогічному експерименті з упровадженням очно-дистанційного навчання. Наразі в експерименті беруть участь понад 300 здобувачів вищої освіти, з яких понад 100 осіб уже отримали дипломи про вищу освіту.

В цілому запровадження дистанційних технологій у навчання — це процес, що потребує значних ресурсів закладу вищої освіти та відповідного кадрового потенціалу, якому має приділятися особлива увага. Підготовка за очно-дистанційною формою навчання у НФаУ здійснюється викладачами, які мають сертифікати з підвищення кваліфікації у галузі використання дистанційних технологій навчання. Таких сертифікованих викладачів у НФаУ — 286, які підвищували свою кваліфікацію за програмами «Технології розробки дистанційного курсу» (Національний технологічний університет «КПІ», м. Київ, Національний технічний університет «ХПІ», м. Харків) та «Інформаційні та комунікативні технології дистанційного навчання Е-тьютор» (Університет економіки та права КРОК, м. Київ). Із 2018 р. підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників за програмою «Теорія та практика дистанційного навчання» здійснюється Центром дистанційних технологій навчання НФаУ і кафедрою педагогіки та психології Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації НФаУ. Розробку дидактичного наповнення, методичних рекомендацій до дистанційних курсів забезпечують 41 кафедра і 97 науково-педагогічних працівників, з яких 32 — доктори наук, професори, 65 — кандидати наук, доценти.

На сьогодні у НФаУ для проведення синхронних лекційних занять обладнано 2 відеостудії, залучено 656 комп'ютерів. Канали зв'язку із пропускнуою здатністю не

менше 100 Мб/с забезпечують можливість цілодобового доступу до вебсередовища дистанційного навчання і постійний доступ до електронної наукової бібліотеки. Розроблено майже 300 дистанційних курсів, з яких сертифіковано 51. На вебсайті дистанційного навчання, що розташований на платформі LMS Moodle, здобувачі вищої освіти мають персоніфікований доступ до методичних матеріалів, демонстраційних версій дистанційних курсів, дистанційних курсів окремих дисциплін, до сервісів, що забезпечують синхронні та асинхронні комунікації.

Особливостями організації дистанційного навчання є те, що:

- здобувачі вищої освіти щоденно працюють у дистанційних курсах (найсучасніших методичних комплексах, які поєднують інформаційну, діяльну та комунікативну складові) під постійним керівництвом викладачів (тьюторів);
- використовується концентрована технологія навчання: одна дисципліна вивчається протягом певної кількості тижнів (від одного до п'яти);
- лекційні заняття проводяться щотижнево у режимі відеоконференцій;
- практичні заняття проводяться у форматі виконання індивідуальних завдань, які пересилаються на перевірку тьютору; семінарські заняття проводяться, як правило, у форматі тематичних форумів;
- забезпечено постійне консультування здобувачів вищої освіти з боку викладачів відповідних кафедр за допомогою засобів віртуального навчального середовища;
- у структурі кожного навчального заняття виділено час на пояснення певних тематичних тестових завдань.
- спілкування відбувається у форумі «Допомога тьютора», при цьому затримка у повідомленнях зі здобувачами вищої освіти не перебільшує 24 годин;
- за роботу в певному дистанційному курсі здобувач вищої освіти отримує

певну кількість балів, що є допуском до очних занять;

- частина практичних занять і складання підсумкових модульних контролів та іспитів з кожної дисципліни здійснюється очно;

Крім того, вебсайт дистанційного навчання дає можливість застосовувати системи управління освітнім процесом за дистанційною формою навчання.

За результатами успішно проведеного експерименту на спеціальності «Фармація» елементи дистанційного навчання були упроваджені і в інші спеціальності та освітні програми університету. Поряд з цим на початку 2019 р. в Інституті підвищення кваліфікації спеціалістів фармації НФаУ розпочався педагогічний експеримент з упровадження очно-дистанційної форми навчання в інтернатурі, в якому взяли участь понад 200 провізорів-інтернів.

У реаліях сьогодення, коли через карантинні обмеження деякі заклади вищої освіти вимушені були перервати освітній процес, Національний фармацевтичний університет завдяки розвиненому контенту та багаторічному досвіду роботи в дистанційних технологіях у найкоротший термін переформатував навчальний процес без втрати якості надання освітніх послуг.

Для здійснення освітнього процесу під час карантину на сайті дистанційних технологій навчання НФаУ — pharmel.kharkiv.edu, де розташована платформа Moodle, були викладені дистанційні курси з дисциплін та матеріали для самостійної роботи (тексти лекцій, відео-лекції, методичні рекомендації для виконання як практичних занять, так і самостійної роботи, питання для підготовки до підсумкових модульних контролів, іспитів тощо). На цьому сайті також відбувалося інтерактивне спілкування здобувачів вищої освіти з викладачами через форуми та чати. Крім того, викладач відслідковував активність студентів за допомогою електронного журналу Moodle. Право доступу до навчальних матеріалів, які викладені

українською, англійською та російською мовами, мали тільки студенти, які застосовували особистий логін та пароль для авторизації. Крім того, студенти мали доступ до сайту наукової бібліотеки НФаУ, на якому крім навчальних матеріалів представлені і наукові статті, і періодичні видання, і науково-методична література вітчизняних та закордонних вчених тощо. До усіх електронних ресурсів доступ студенти мали цілодобово.

Для здобувачів вищої освіти, які повинні були складати ліцензійні інтегровані іспити КРОК, було задіяно сайт tests.nuph.edu.ua, на якому розташована база тестів КРОК 1 та КРОК 2. Додатково для перевірки тестових завдань на сайт були викладені тести з усіх дисциплін. Студент мав змогу з будь-якого місця в будь-який час зайти на сайт і пройти тренувальне або контрольне тестування.

До того ж, для проведення лекцій, практичних занять, семінарів застосовувалася веб-платформа відеоконференцій ZOOM, за допомогою якої викладачі online читали лекції та проводили заняття. Для керівництва випусковими кваліфікаційними роботами, для перевірки курсо-

вих робіт та рефератів викладачі застосовували також електронну пошту, Skype, Viber, Telegram.

Безумовно, дистанційні технології навчання не можуть повноцінно замінити спілкування викладача і здобувачів вищої освіти в аудиторії, але вони є потужним механізмом для розвитку та самоосвіти.

Література

1. Про затвердження Положення про дистанційне навчання: наказ МОН України від 25.04.2013 р. № 466. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>.

2. Про затвердження Вимог до вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, наукових, освітньо-наукових установ, що надають освітні послуги за дистанційною формою навчання з підготовки та підвищення кваліфікації фахівців за акредитованими напрямками і спеціальностями: наказ МОН України від 30.10.2013 р. № 1518. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1857-13>.

10.09.2020